

ZAUIJÁNÍ OPERAČNÍ SESTAVY TÝLU

Zaujetí operační sestavy týlových svazků, útvarů a zařízení je organizačně velmi složité a liší se od zaujetí operační sestavy vojsk. Příčina je v tom, že jde o několik set málo početných týlových útvarů a zařízení a dále v tom, že jejich mobilizace probíhá na velkém území. Týlové útvary a zařízení se zpravidla nejdříve soustřeďují v týlovém pásmu do několika prostorů a pak se rozvínují podle vývoje operační situace. Týlové útvary a zařízení zaujímají tedy operační sestavu nadvakrát: z určených prostorů se přemísťují nejdříve do prostorů soustředění a odtud se podle rozhodnutí náčelníka týlu rozvínují v prostorech, ze kterých mohou zabezpečovat vojska.

Manévr k zaujetí operační sestavy vojsk není jednoduchou záležitostí. Do pohybu se dávají velké množství techniky a osob. Je zbytečné tento pohyb dělat ještě složitější tím, že současně s vojsky by se do prostorů soustředění přesunovaly i týly, i když ani takový případ nemůžeme vyloučit.

Týly mohou zaujímat operační sestavu takto:

1. Týlové svazky, útvary a zařízení zahájí soustřeďování ihned po ukončení mobilizace každého svazku, útvaru a zařízení. Jde o soustřeďování postupné.
2. Nepřátelství bude zahájeno ihned po vyhlášení mobilizace a vznikne nutnost ihned část týlových svazků, útvarů a zařízení rozvínovat k materiálnímu, technickému a zdravotnickému zabezpečení vojsk. Jde o zaujetí operační sestavy týlu z chodu. Část týlových útvarů a zařízení prostory soustředění neprojde.
3. Mobilizace proběhla včas a bojovou činnost zahájíme až několik dnů po jejím ukončení. Vojska zůstanou v určených prostorech a operační sestavu zaujmou během dvou nocí před zahájením boje. Právě tento případ chci rozebrat.

Velké množství týlových svazků, útvarů a zařízení, z nichž většina je malých a málo početných útvarů a zařízení, jejich soustřeďování do týlového pásma z velkého prostoru, obtížnost velení pro nespolehlivost spojení, která je objektivní a je dána tím, že týlové útvary a zařízení nejsou a ani nemohou být vybaveny spojovací technikou s velkou donosností, a také to, že u týlových zařízení je pouze několik vojáků z povolání — to jsou hlavní okolnosti, které ovliv-

ňují rozvíjení operačního týlu. Právě proto bude výhodné týlové útvary a zařízení před jejich zasazením k materiálnímu a zdravotnickému zabezpečení soustředit v předem určených prostorech, kde mají zabezpečeno spolehlivé velení z týlového velitelského stanoviště a kde je v každém prostoru určen zodpovědný náčelník, který může týlovým útvarům a zařízením poskytnout pomoc.

Půjde o zvláštní případ, kdy mobilizace bude zakončena delší dobu před zahájením bojů a kdy nebude povoleno soustředit týly ve vyhrazených prostorech.

Jaká opatření má učinit velení polních vojsk a teritoriálních orgánů k tomu, aby týly, které zůstávají delší dobu v prostorech zmobilizování, zvýšily svou bojovou pohotovost, aby po vydání rozkazu k jejich soustředění v určených prostorech toto soustředění proběhlo rychle a plynule?

Bude třeba pozorně sledovat průběh mobilizace týlu a mít o něm dostatečné informace. I když tento úkol funkčně přísluší jiným orgánům, neznamená to, že štáb týlu není za průběh mobilizace odpovědný. Naopak, všechny orgány TVS musí v této době získávat samostatně zprávy o průběhu mobilizace, a to nejen po pojítkách, ale i osobně při výjezdech k базovým útvarům a zařízením, které polní útvary mobilizují.

Navazování spojení pojítky bude mít své zvláštnosti v tom, že pojítka budou přetížená, zejména spojovací kanály orgánů místních vojenských správ, které budou po své linii informovat o průběhu mobilizace nadřízené odborné orgány. Informace o průběhu mobilizace od vojenských správ budou získávat především teritoriální orgány a budou je předávat orgánům polního velení. Zasahovat do systému těchto informací orgány polního velení týlu by nebylo účelné. Přesto však možnosti existují. Můžeme hledat spojení s veliteli a náčelníky mobilizujících útvarů a od nich získávat potřebné informace. Při znalosti spojovací sítě je takový způsob možný, zejména využijeme-li taková pojítka, jako je dálkopis a neutažené telefonní spojení, jejichž využitelnost pro potřeby velení vojskům je menší.

Určovat prostory soustředění je výhodné proto, že drobné týlové útvary a zařízení jsou zde seskupeny a v prostorech jsou velitelé, kteří bez ohledu na odbornou a velitelskou podřízenost plní funkci velitele posádky, a že tedy velení můžeme centralizovat. Je třeba posoudit, zda i v případech, kdy týlové útvary a zařízení zůstanou v jiných prostorech, nebudeme moci alespoň částečně tento systém velení zachovat. Mobilizuje-li se např. velitelský nemocniční základny ve stejném nebo nepřítli vzdáleném prostoru jako několik polních nemocnic, bude účelné, aby orgány velitelského nemocničního základny navázaly styk s náčelníky zmobilizovaných polních nemocnic a plnily, i když jenom dočasně, stejnou funkci jako v prostorech soustředění. To usnadní náčelníku zdravotnické služby polního velení soustředěné získávání informací o průběhu mobilizace i o stavu zmobilizovaných polních zařízení. Toto opatření bude však účinné jen tehdy, budou-li mít náčelníci velitelského základny již v míru připraveny příslušné podklady.

Do kontroly průběhu mobilizace týlových útvarů a zařízení můžeme zapojit i některá teritoriální zařízení, jako např. krajské správy vojenské dopravy a krajské vojenské ubytovací a stavební správy, které nejsou průběhem mobilizace výrazněji zatížené. Tyto mohou vyjíždět do prostorů zmobilizování týlových útvarů a zařízení, získávat potřebné informace a předávat je orgánům okruhu nebo přímo polnímu velení. Mohou také účinně pomáhat méně zkušeným velitelům, kteří nastoupili ze záloh. Jejich povinnosti vůči zmobilizova-

ným týlovým útvarům a zařízením nemohou končit zmobilizováním. Mohou být nápomocní při organizačním a bojovém stmelení polních zmobilizovaných útvarů i v otázkách materiálního a zdravotnického zabezpečení. Týlové útvary a zařízení, rozmístěné v určených prostorech, musí tuto dobu maximálně využít ke zvýšení bojové pohotovosti.

Kromě organizačního a bojového stmelení bude účelné zahájit výcvik, ošetřování a funkční přezkoušení techniky, výcvik v maskování, ženijní přípravu a přípravu v používání prostředků chemické ochrany.

V případě, že nebude povoleno zmobilizované týlové útvary a zařízení soustředit ve vyhrazených prostorech, můžeme alespoň prozkoumat prostory budoucího soustředění. Není pochyb o tom, že průzkum by významně přispěl k hladkému zaujetí těchto prostorů. Jiná otázka je, zda bude průzkum možný. Jsou s tím spojené dvě otázky: 1. Kdo má znát prostory budoucího soustředění týlových útvarů a zařízení. 2. Otázka vzdálenosti prostorů zmobilizování od prostorů soustředění. Předpokládejme, že prostory soustřeďování týlových útvarů a zařízení (i týlových svazků) budou známé. Jistě budou známé orgánům TVS polního velení. Bude v každém případě účelné vyslat od všech týlových útvarů a zařízení do budoucích prostorů soustředění průzkumné skupiny? Zřejmě nikoliv. Jak jsem již naznačil, vážným problémem bude otázka vzdálenosti. Bude-li vzdálenost těchto prostorů větší než 100–150 km, bude vyslání průzkumné skupiny problematické. Zejména proto, že průzkumná skupina nebude mít vždy možnost veliteli útvaru oznámit výsledky průzkumu po technických pojítkách a její dlouhodobé odloučení od útvaru zvyšuje nebezpečí, že během průzkumu může útvar obdržet rozkaz k přesunu, ne však do předem plánovaného prostoru soustředění. Průzkum je tedy účelný, ale musíme jej řídit centrálně z TVS polního velení. Předně jej organizují nikoliv náčelníci a velitelé jednotlivých útvarů, ale velitelé nemocničních základů a základů polního velení, jejichž příslušníci mají možnost vyjet na průzkum s výkonnou rádiovou stanicí.

Popsaný případ, kdy zaujetí prostorů soustředění se bude prodlužovat, je velmi složitý, zejména z hlediska zabezpečení velení týlovým útvarům a zařízením. Jednodušší bude však pro týlové svazky a to vzhledem k jejich menšímu počtu a hlavně proto, že pro velení týlovým svazkům máme zabezpečeny spojující prostředky.

Složitost u týlových útvarů a zařízení vyplývá hlavně z toho, že se narušuje připravené a organizačně zabezpečené schéma zaujetí operační sestavy týlu, které můžeme stručně vyjádřit takto: ihned po zmobilizování se přesunout do prostorů soustředění a podle rozhodnutí náčelníka týlu zahájit rozvinování v operačních prostorech. Zkušenosti ze cvičení, ale i z historie vojenství však ukazují, že toto schéma není neměnné, i když je nejjednodušší. Je třeba hledat i jiné účinné formy rozvinování operačního týlu, zejména týlu polního velení.

Je však možný i jiný přístup k celému problému. Co chápat pod pojmem „zaujetí operační sestavy týlu vyššího svazu“? Operační sestava vojsk je takové prostorové uskupení, ze kterého vojska bezprostředně přecházejí k plnění operačního úkolu. Analogicky operační sestavou týlu rozumíme takové uskupení týlových svazků, útvarů a zařízení, které umožňuje zahájit materiální a zdravotnické zabezpečení vojsk. Takovou činnost, jak ukazují zkušenosti ze cvičení, prostory soustředění nedávají, nebo pouze výjimečně. Např. rozvíjí-li se operace podle plánu, je nutné zdravotnická polní zařízení nejdříve přesunout z prostoru soustředění blíže k vojskům a teprve pak rozvinout jeho ne-

mocniční základnu nebo její oddělení. Tím více to platí pro zásobovací základny polního velení. Zkušenosti nás učí, že pouze výjimečně, zpravidla při nepříznivém vývoji operační situace, se část týlových útvarů a zařízení vyššího svazu může rozvinout v prostorech soustředění. Tyto prostory soustředění nejsou totožné s prostory operační sestavy týlu.

Zahájit rozvíjení týlu polního velení přímo z prostorů zmobilizování je velmi obtížné a zdouhavé. Určení prostorů soustředění pro útvary a zařízení operačního týlu je významným a velmi potřebným organizačním opatřením s ohledem na dříve vyjmenované organizační a mobilizační zvláštnosti týlových útvarů a zařízení. Nabízí se tedy i jednoduché řešení: přijmout zásadu, aby se týlové útvary a zařízení za každé situace po jejich zmobilizování bez ohledu na to, zda vojska budou nebo nebudou zaujímat operační sestavu, soustřeďovala ve vyhrazených prostorech. Pro takové řešení hovoří právě objektivní potíže spojené s jejich spolehlivým velením.

Co hovoří proti tomuto návrhu? Námitka o nutnosti utajení prostorů soustředění týlových útvarů a zařízení je oprávněná pouze formálně. Zjistí-li nepřátelský průzkum prostory soustředění týlových útvarů a zařízení ihned po zmobilizování, je schopen je zjistit i později, budou-li zaujímány současně s operační sestavou vojsk. A kromě toho přesun zmobilizovaných týlových útvarů a zařízení do prostorů soustředění může být součástí operačního maskování. Jsou-li prostory soustředění dostatečně velké, týlové útvary a zařízení mohou přijmout taková opatření k ochraně, aby ztráty po napadení nepřítele byly minimální.

Zkušenosti ze cvičení NEUTRON-75 ukazují, že problém zaujímání operační sestavy týlu je třeba dále studovat a rozpracovávat. Doufám, že můj příspěvek vyvolá zájem dalších autorů k výměně názorů na tuto složitou otázku.